

Provinciaal Programma Landelijk Gebied Groningen

Verlag kennissessie deelgebied Westerwolde

20-11-2023

Westerwolde Landschappelijk parel op het zand

De aftrap van de bijeenkomst

Maandag 20 november vond de eerste kennissessie voor het deelgebied Westerwolde plaats in de Gasterij natuurlijk Smeerling te Onstwedde. Deze bijeenkomst stond in het teken van het informeren van de aanwezigen over de verschillende opgaven die in meer of mindere mate invloed hebben op het deelgebied.

De dag werd geopend door Martha Buitenkamp, de dagvoorzitter tevens onafhankelijk verkenner, met een korte inleiding over het programma van de dag en een belangrijke mededeling: de bijeenkomst gaat over het delen van kennis en daarin komen niet altijd even leuke berichten naar boven. Daarom is het van belang in het achterhoofd te houden wat het doel is van de sessie: weten wat de opgave is voor het deelgebied Westerwolde. Politieke vragen stellen we aan de politiek, waarvoor op 14 december een speciale bijeenkomst wordt gehouden. Er gebeurt al heel veel in Westerwolde. We gaan in een volgende bijeenkomst bespreken hoe we de opgaven kunnen koppelen aan lopende initiatieven en projecten.

Tijdens het openingswoord werd vanuit de aanwezigen duidelijk dat de uitnodiging voor de kennissessie bij een aantal personen niet goed is aangekomen. Bij de voorbereiding van de volgende bijeenkomsten zal er extra goed naar het verzenden van de uitnodigingen gekeken worden, daartoe is een lijst rondgegaan om de juiste e-mailadressen te noteren.

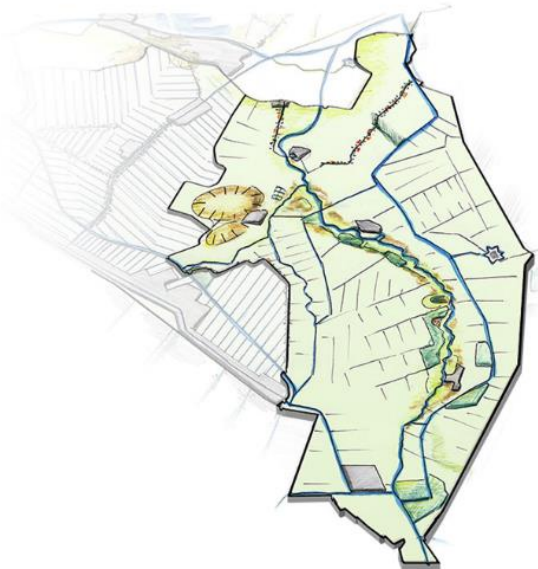
De introductie van de opgave

Na de opening door dagvoorzitter Martha Buitenkamp kreeg Olaf Slakhorst het woord, de gebiedsregisseur vanuit de Provincie Groningen. Als gebiedsregisseur is Olaf het aanspreekpunt vanuit de provincie voor het deelgebied Westerwolde en gaf hij een uitleg over het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Van het nationale perspectief van het NPLG spitste Olaf de opgave verder toe op het provinciale niveau. Daarbij werd ook kort besproken welke ontwikkelingen al plaats hebben gevonden sinds de PAS uitspraak in 2019.

**Westerwolde
Landschappelijk
parel op het zand**

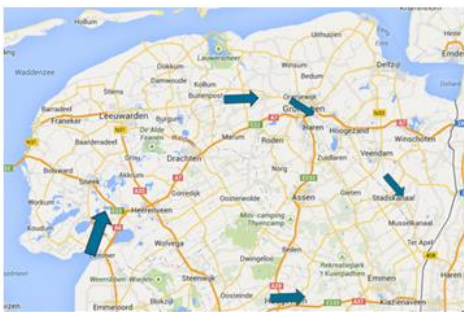

De Wateropgave

Peter de Vries, Beleidsmedewerker water bij Provincie Groningen begon zijn presentatie over de oorsprong van het water in Westerwolde. Het zoete water komt zowel via het IJsselmeer en als via het Drents plateau de provincie binnen en stroomt af richting de Dollard en de Waddenzee. De beschikbaarheid van en de vraag naar zoet water is een belangrijke opgave door de steeds grilligere aanvoer van water als gevolg van klimaatverandering.

In tijden van droogte wordt de vraag naar zoetwater steeds groter en is te zien dat steeds meer beregening nodig is. Gebieden Veenkolonien en Westerwolde zijn dan afhankelijk van de aanvoer van IJsselmeer water dat via de kanalen wordt aangevoerd. Voor minder afhankelijkheid is er extra waterberging in het gebied nodig. Ook het grondwater staat onder druk, waardoor steeds meer verzilting vanuit de Waddenzee richting het binnenland zal optreden. Daartegenover staat de afvoer van water tijdens natte perioden onder druk. De grotere weersextremen en de stijgende zeespiegel maken dit een steeds urgenter opgave.

Waar komt ons zoetwater vandaan?

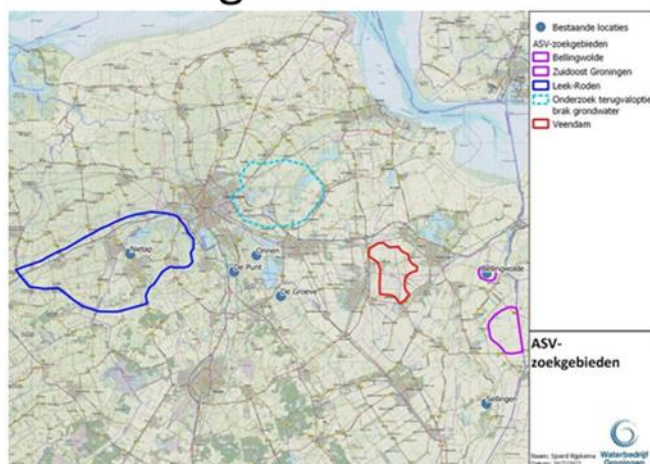
De Wateropgave

Niet alleen de kwantiteit van het water staat onder druk, ook de kwaliteit. De Europese Kaderrichtlijn Water is in het leven geroepen om nutriënten, verontreinigende en prioritare stoffen terug te dringen. In Westerwolde is al veel geïnvesteerd in het watersysteem, maar er is nog wel een opgave in het vasthouden van water (vergroten zoetwaterbeschikbaarheid) Wat betreft waterkwaliteit zit er verschil in droge en natte jaren. In droge jaren, als doorspoeling plaatsvindt met relatief schoon IJsselmeerwater vinden minder normoverschrijdingen plaats dan in natte jaren. In natte jaren ziet het waterschap dat door afspoeling vanuit agrarische percelen soms wel sprake is van te hoge gehalten aan nutriënten. Een belangrijk aandachtspunt om te gebruiken bij oplossingsrichtingen is het Water en Bodem Sturend principe.

Ten slotte zoekt provincie samen met de drinkwaterbedrijf Groningen Aanvullende Strategische Voorraden voor een toekomstbestendige drinkwatervoorziening. Om het doel te halen van een reserve van 25% extra drinkwater t.b.v. toekomstige tekorten zijn meerdere zoekgebieden aangewezen. Daarvan ligt één zoekgebied in Westerwolde. Niet zeker is of de daadwerkelijke waterwinning ook in Westerwolde gaat plaatsvinden, maar in het gebied wordt wel onderzocht of sprake is van een potentieel geschikte winlocatie. Voor meer informatie zie: [Beschikbaarheid van zoetwater - Provincie Groningen](#)

Drinkwater

Toenemende vraag naar drinkwater

In geval van droogte

- Verdringingsreeks (IJsselmeer)
  - Criteria op basis van rijnafvoer en waterstanden op het IJsselmeer

Tijdens en na de presentatie kwam een aantal vragen vanuit het publiek waar uitgebreid antwoord op is gegeven:

Vraag: “Hoe zit het met de verdeling van het water uit het IJsselmeer?”

Alle provincies rondom het IJsselmeer hebben belang bij zoetwateraanvoer vanuit het meer, dus is er veel concurrentie rond de watervoorraad in het IJsselmeer. Lokaal extra water vasthouden ontlast het hoofdwatersysteem, in tijden van droogte en natheid, maar daar is wel ruimte voor nodig.

De Wateropgave

Vraag: “Wij krijgen water uit Drenthe en het IJsselmeer. Is bekend hoeveel wij toevoegen aan stoffen? Als wij niets toevoegen, hebben wij geen opgave op dat gebied.”

Peter antwoordt: De waterkwaliteit van de Rijn en dus van het IJsselmeerwater is de afgelopen decennia aanzienlijk verbeterd en zorgt ervoor dat in droge zomers (als veel IJsselmeerwater wordt aangevoerd) geen normoverschrijding plaatsvindt. In een natte zomer krijgen we meer uitspoeling van diverse stoffen vanuit landbouwgrond en minder verdunning omdat geen of minder ijsselmeerwater wordt benut. Het is niet zo dat de landbouw de oorzaak is van alle verontreiniging, er zijn bijvoorbeeld ook rioolwaterzuiveringsinstallaties die lozen, maar bepaalde stoffen zijn wel te herleiden naar de landbouw. Het is niet gemakkelijk te bepalen van welke specifieke locatie de vervuiling vandaan komt. We meten het wel op Rijksgrenzen en ook op verschillende plekken in het stroomgebied, dus we kunnen wel achterhalen waar het globaal vandaan komt. Met een dicht meetnetwerk in een bepaald gebied kunnen we wel achterhalen waar het ongeveer vandaan komt, maar écht specifieke locaties herleiden is niet mogelijk.

Het waterschap geeft aan dat veel actuele data op de website van waterschap Hunze en Aa's is te vinden:

[Schoon water - Waterschap Hunze en Aa's \(hunzeenaas.nl\)](https://www.hunzeenaas.nl)

[Open data portaal \(hunzeenaas.nl\)](https://www.hunzeenaas.nl/open-data)

Opmerking: “Al jaren ben ik bezig met andere middelen en een ander bouwplan om schonere landbouw te bewerkstelligen. Ik loop continu tegen muren aan. Als Drenthe en Flevoland iets promoten, kun je als Groninger daar niet aanspraak op maken. Een boer wil graag goede dingen doen, maar de oplossing wordt vaak tegengehouden.”

Martha antwoordt: Wij zijn blij dat dit opgebracht wordt, want naar dit soort initiatieven zijn we opzoek. We willen meer van onderaf informatie inwinnen waar tegenaan wordt gelopen. Bijvoorbeeld de muren in het beleid die nu benoemd worden.

De Wateropgave

Vraag: “Waar staan we nu met betrekking tot de kwaliteitsverbetering van het water ten opzichte van de maatregelen die zijn getroffen de afgelopen jaren?” (deze vraag/opmerking is een aantal keer gemaakt)

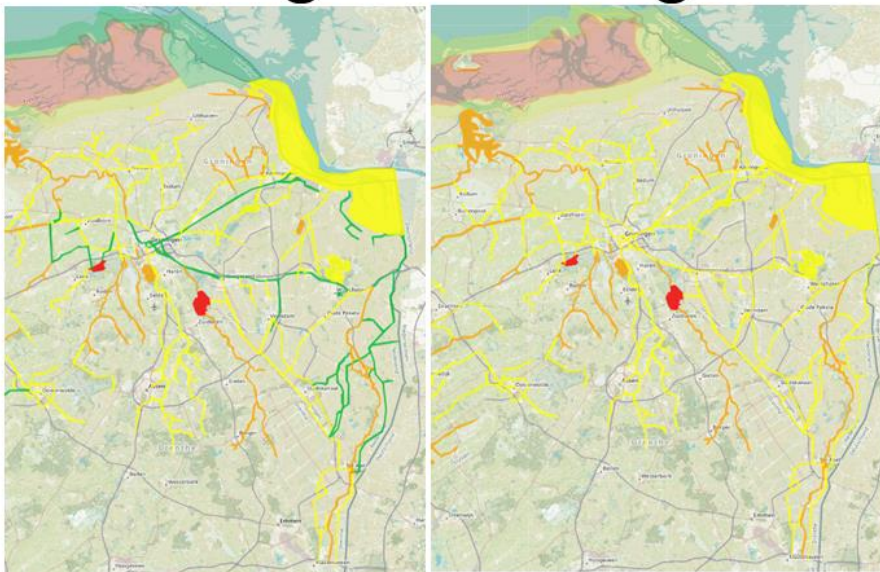
We zien dat er verbetering plaatsvindt van het systeem, er zijn stappen gezet. We zien ook dat op die plekken de waterkwaliteit verbetert bij bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers. Wat het exacte effect is, weten we nog niet precies.

Aanvulling: Partner in het project CLM stelt een notitie op over het effect van de afbouw van derogatie. Het zal niet heel kwantitatief zijn, maar het geeft wel een eerste gevoel. De notitie zal ook opgenomen worden in het vervolgproces en is binnen enkele weken beschikbaar.

Toevoeging vanuit het publiek: Westerwolde heeft heel veel nieuwe natuur, het effect op kwaliteit is er, maar als dat positieve effect verwaarloosbaar is dan kunnen we daar ook net zo goed mee ophouden.

Het waterschap reageert: Hermeandering is niet alleen gedaan voor de waterkwaliteit, maar ook voor bijvoorbeeld vismigratie. Daar zien we een positief effect. Natuurverbinding heeft ook positief effect op biodiversiteit. De natuurontwikkeling draagt bij aan veel meer doelen, niet alleen aan waterkwaliteit en daar zien we wel degelijk veel ontwikkelingen.

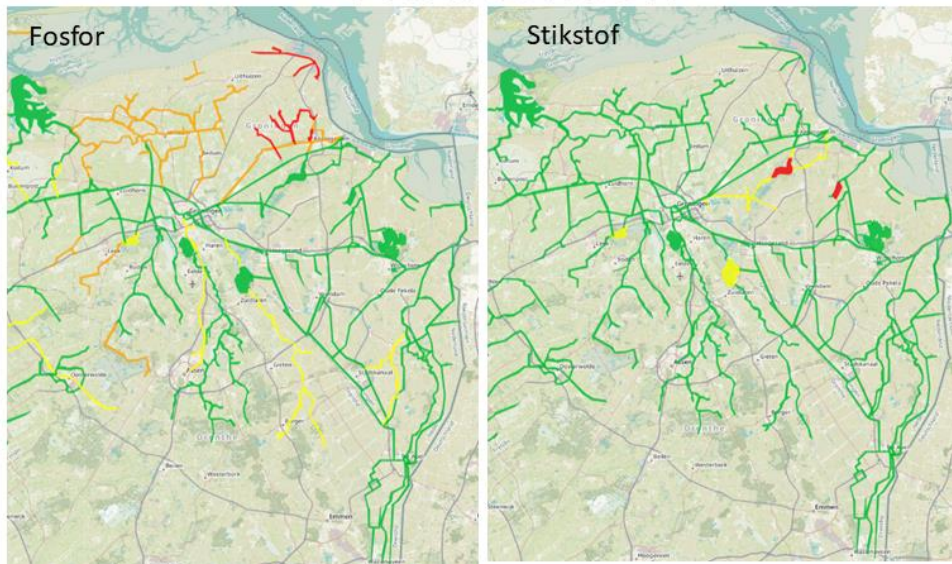
Biologie en ecologie

De Wateropgave

Nutriënten

Opmerking vanuit het publiek: Als landbouw hebben we veel geïnvesteerd in emissiereductie, dan moeten we wel te horen krijgen hoeveel het heeft opgeleverd. Wat kunnen we met elkaar doen. Er staan ook nog middelen op de lijst van KRW die agrariërs al niet meer gebruiken. Dus het moet wat concreter.

Aanvulling door waterschap: We kijken naar alle stoffen in het gebied om te kijken of het structureel is of incidenteel.

Toevoeging vanuit het publiek: Nog even terug over de natuurontwikkeling rondom water. In het stand van zaken document werd gesproken over bufferstroken, die lopen dwars door onze percelen. Dat kan veel grond schelen.

Antwoord op toelichting: het effect van bufferzones is nog onderwerp onderzoek. Deze maatregel komt vanuit het rijk.

Vraag: "Het lijkt erop dat het water uit de Rijn steeds geconcentreerder wordt, dikker als het ware. Het smeltwater neemt af en er wordt nog steeds in geloosd."

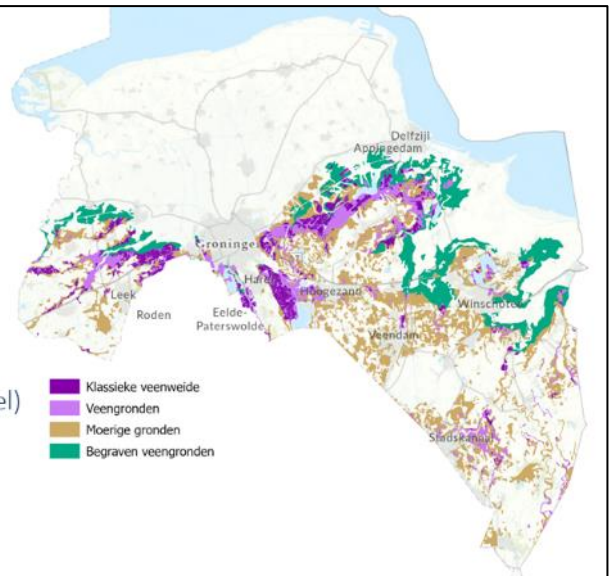
De totaalafvoer van de Rijn wordt steeds groter en schoner. De bron van de Rijn wordt anders en de aanvoer is wat grilliger door de neerslag, in de zomer kan de aanvoer wel fors afnemen. Uit metingen blijkt niet dat de concentraties aan verontreinigingen fors toenemen. Het valt dus mee.

Zie het waterbeheerprogramma voor meer informatie: [Schoon en gezond | Waterbeheerprogramma \(hunzeenaas-waterbeheerprogramma.nl\)](http://Schoon_en_gezond_Waterbeheerprogramma(hunzeenaas-waterbeheerprogramma.nl))

Veenopgave

De Groninger bodem

- Veen, klei en zand
- Divers veengebied:
  - Klassiek veenweidegebied (laagveengordel)
  - Klei-op-veengronden
  - Moerige gronden

Na de presentatie over het watersysteem presenteerde Hetty Mathijssen, Provincie Groningen, de veenopgave in deelgebied Westerwolde. De presentatie begon met een uitleg over de provinciale opgave omtrent veenoxidatie met CO₂ emissie en maaiveld daling tot gevolg. Vervolgens werd concreter naar het deelgebied Westerwolde gekeken. Daaruit bleek dat de hoofdmoot van de provinciale opgave niet in het deelgebied ligt, maar dat ook hier de opgave speelt.

In het noordelijke deel vindt men moerige gronden en een begraven veenlaag met een dikte variërend tussen de 40 en 290 cm. Het landgebruik binnen de veengebieden is met name akkerbouw en de prognose voor maaiveld daling is in het noordelijke deel het hoogst.

In het midden en zuidelijke deel is minder veen te vinden, dit concentreert zich voornamelijk rond het beekdal (beekveen) en enkele klassieke veenweide gebieden. Behoud van dit veen is te koppelen aan het her-meanderen van de beekdalen als de Ruiten Aa en het Pagediep. Het veen is echter niet overal te redden, bijvoorbeeld in de moerige gronden, daar is het lastig te behouden.

Veenopgave

Vraag: "Wat kunnen we ons voorstellen bij nieuwe verdienmodellen"

Natte teelt, valuta voor veen, blauwe en groene diensten

Vraag: "Ik vind het verwarrend. Drie weken geleden kreeg ik bericht van Staatsbosbeheer: ondanks dat ik mijn werk met lichte machines doe om het gebied te sparen, wordt de pacht na afloop open inschrijving. Nu krijgen wij het verhaal dat wij vervuilen maar dat er ook van buitenaf vervuiling komt. Ik weet niet meer waar ik naar moet luisteren."

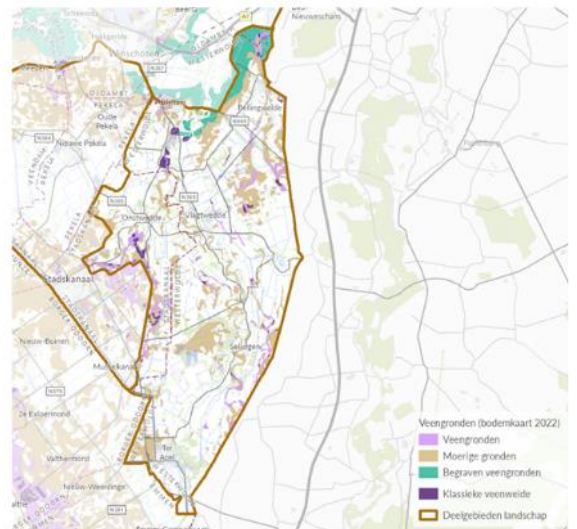
Martha Buitenkamp antwoord: onthoud dit, dit kan besproken worden tijdens de bijeenkomst met Gedeputeerde Henk Emmens op 14 december.

Vraag: "Er is niet heel veel veen en we willen de kleine stukjes behouden, maar dat gaat wel ten koste van de gronden daaromheen. Die worden dan ook een stuk natter. Gaat het echt om de kleine stukjes waar we iets mee moeten doen?"

We moeten meer toe naar koppelkansen en op die manier zo veel mogelijk veen behouden, maar het hoeft misschien niet het hoofddoel te zijn. We moeten het vooral in het achterhoofd houden dat het uitstoot creëert.

Westerwolde

- In het noorden begraven veen
- Veen en moerige gronden rondom de beekdalen

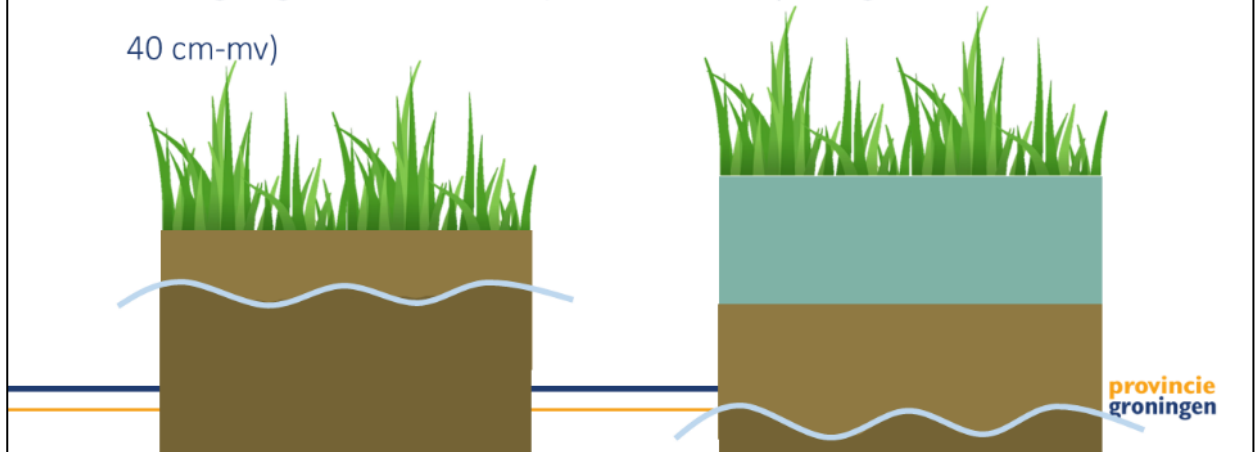

Veenopgave

Oplossingsrichtingen

- Verhogen grondwaterstand (20-40 cm-mv)
- In- of opbrengen van klei

Vraag: "Voor het peilbeheer zijn duidelijke afspraken geformuleerd, peil volgt functie."

Antwoord: Dit hebben we altijd zo gehad, maar we moeten ons afvragen of we dit zo houden of dat we een ander beleid gaan voeren. Water en Bodem Sturend roept ook op om te veranderen: functie volgt peil. We moeten er naartoe gaan dat veen natter moet, dit is de natuurlijke staat, en kijken welke functie daarop past. Dit is echter ook een beleidspunt en politieke discussie. Uiteindelijk moeten efficiënte en effectieve maatregelen genomen worden, met alleen peilbeheer wordt het lastig.

Vraag: "In hoeverre heeft provincie nagedacht over de doelstelling van uitstoot vanuit veen. Meer focus op de grote gebieden in plaats van de kleine gebieden bij ons."

Als we de doelstelling willen behalen, moeten we elke hectare 40 cm verhogen de grondwaterstand. De meeste winst is te halen op de klassieke veenweide, maar in Westerwolde ligt slechts 300 ha van de totale 5.600 ha in de provincie. We weten dat de doelstelling heel moeilijk te behalen is, dus we moeten ook kijken naar de andere gronden.

Veenopgave

Vraag: "Peil volgt functie zouden wij als landbouw graag willen, maar zijn er ook problematische gebieden wat betreft waterafvoer als gevolg van bodemdaling?"

Hier valt het mee in Westerwolde. De peilverlagingen zijn in andere gebieden al doorgevoerd. Daar wordt meer opgestuwd en duikers krijgen daar minder volume. De watersystemen hebben in sommige gebieden hun grens wel bereikt, maar niet zozeer in Westerwolde.

Vraag: "Zijn er koppelkansen?"

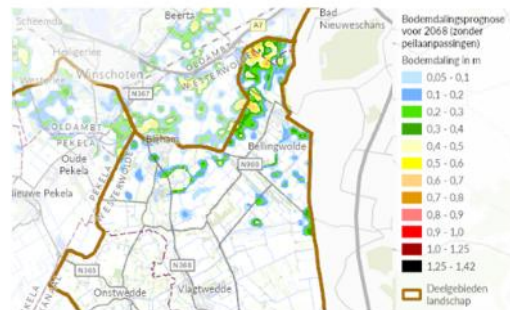
In Zuidelijk Westerkwartier zijn bijvoorbeeld veengebieden in combinatie met NNN ontwikkeling die nu worden gebruikt als waterberging.

Vraag: "Iemand heeft mij uitgelegd dat je te laat bent als de veenoxidatie op gang is. 's Winters heb je een bolle waterspiegel, in de zomer vindt uitbolling plaats. Knalt er dan direct een hoop uitstoot de lucht in als het peil onder het veen zakt?"

Uitbolling van grondwaterstand wordt rekening mee gehouden maar de bovenste laag behouden is lastig. Het gaat voornamelijk om de laag daaronder. Als het eenmaal begonnen is, gaat het inderdaad door, maar zodra je het onder water zet wordt de aerobe afbraak omgezet in anaerobe afbraak, wat een stuk langzamer gaat. Stoppen doet het inderdaad niet helemaal.

Noordelijk Westerwolde

- Bodemdaling prognose

Natuuropgave

Renée Bekker (beleidsmedewerker Natuur bij provincie Groningen) nam de zaal mee in een lezing over de doelen en opgaven voor de Provincie Groningen vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De reductieopgave betreft 1,4 kiloton, 25% van de huidige stikstofemissie van de landbouw in Groningen. Andere sectoren hebben een reductieopgave via het klimaatspoor.

N2000 Liefstingsbroek in Westerwolde is een gebied waar stikstofgevoelige natuur te maken heeft met stikstofdepositie. Daar ligt de kritische depositiewaarde aanzienlijk lager dan de streefwaarde van 80 tot 100 mol. Goed nieuws is wel dat het NNN bijna is afgerond, nog 0,8% van een totale opgave van 4000 ha! Van de gronden moet nog 2% ingericht worden.

Binnen de provincie Groningen zijn in vergelijking met andere provincies relatief weinig Natura 2000 gebieden. Echter hebben de gebieden in Drenthe en Friesland wel invloed op de vergunningverlening binnen de provincie. Wanneer specifiek gekeken wordt naar de natuur in Westerwolde is het volgende te zien:

- Kwetsbare habitats moeten worden versterkt, o.a. met robuuste verbindingen
- Basiskwaliteit van de natuur meenemen in elke opgave, ook binnenstedelijk.
- Groenblauwe dooradering.
- Areaaluitbreiding van Vogel Habitat Richtlijn-soorten.

Natuuropgave

Westerwolde

Opgave 3: Vergroten leefgebieden voor VHR-soorten

Om welke VHR-soorten gaat het in Westerwolde?

Vogels van kleinschalig gevarieerd half-open landschap, akkervogels en moerasvogels

Wat is hier voor nodig in Westerwolde?

Versterken leefgebied akkervogels en leefgebied voor vogels van kleinschalig gevarieerd half-open landschap, en aanbrengen van extensieve plas-drassituaties om de variatie in leefgebied voor moerasvogels te versterken.

Vraag: "Over sheet met vogels. Er is nu ANLB budget voor 1000 hectare. Als je hier wat wil in de toekomst, rondom Musselkanaal is er bijvoorbeeld geen ANLB budget beschikbaar. Dat gaat in tegen de ambitie voor het vergroten van leefgebied.

In aanvulling daarop: "NNN ligt bijna achter ons. Wij als landbouw zijn van mening dat buiten de NNN en Natura2000 gebieden, landbouwpercelen niet zomaar omgevormd mogen worden tot nieuwe natuur. Wij zijn best bereid op onze percelen agrarisch natuurbeheer te doen, maar er moet geen bestemmingswijziging komen. Het doel is prima te behalen zonder de bestemming te wijzigen en agrarisch natuurbeheer te blijven doen op landbouwgronden. Bestemmingswijziging van de grond zijn wij fel op tegen."

Provincie antwoordt dit te begrijpen en daarbij streeft naar langjarige overeenkomsten over beheer, natuurinclusief boeren en agrarisch natuurbeheer.

Opmerking: "Onderzaai onder het tarwe werkt al heel anders voor dierlijke activiteit, na het maaien is normaal gesproken geen voedsel en beplanting voor dieren. We moeten het samen opzetten en samen bedenken om de kansen hierin te benutten, vanuit de overheid alleen werkt dit vaak niet."

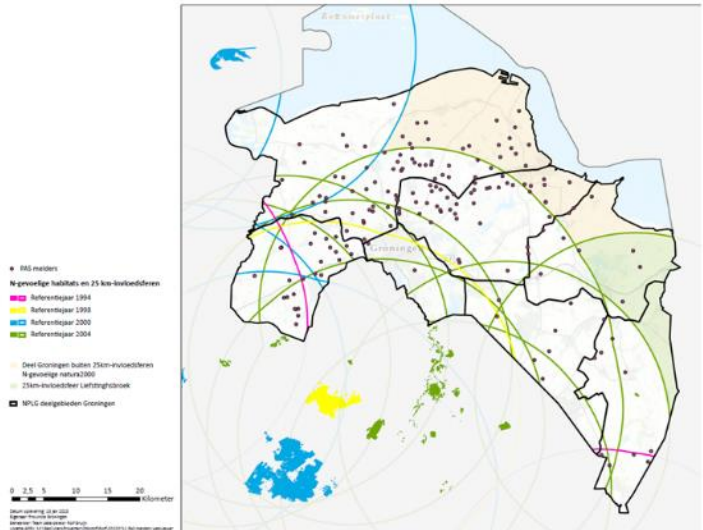
Variatie op het land is ook belangrijk, daar moeten we inderdaad mee aan de slag.

Natuuropgave

Stikstof en afhankelijkheid

- Deel Groningen vergunningvrij
- Klein deel van Groningen alleen afhankelijk van Liefstingsbroek
- Grootste deel afhankelijk van Drentse en Friese gebieden, en deze van onze emissies.
- Drenthe heeft recent aangegeven voorlopig vergunningverlening stil te leggen

Conclusie: legalisatie van knelgevallen en vergunningverlening in Groningen is grotendeels afhankelijk van maatregelen in onze buurprovincies

Vraag: "Rijks grens met Duitsland zitten wij tegenaan. Kan het interessant zijn om de grenstrook mee te nemen? Ook in de berekeningen."

In de berekeningen kan het niet, maar met betrekking tot landschapontwikkeling wel. Een voorbeeld is al de migratie van bevers en de Wolf.

Opmerking: "Er liggen opgaven m.b.t. bossen, die staan vaak leeg. Wij hebben allemaal een verbintenis met collectieven. Nog meer landbouwgrond onttrekken is niet goed."

Vraag: "Krijgen we ook stikstof binnen uit Drenthe?"

Niet alleen uit Drenthe, zelfs ook uit Brabant en Duitsland.

Landbouwopgave

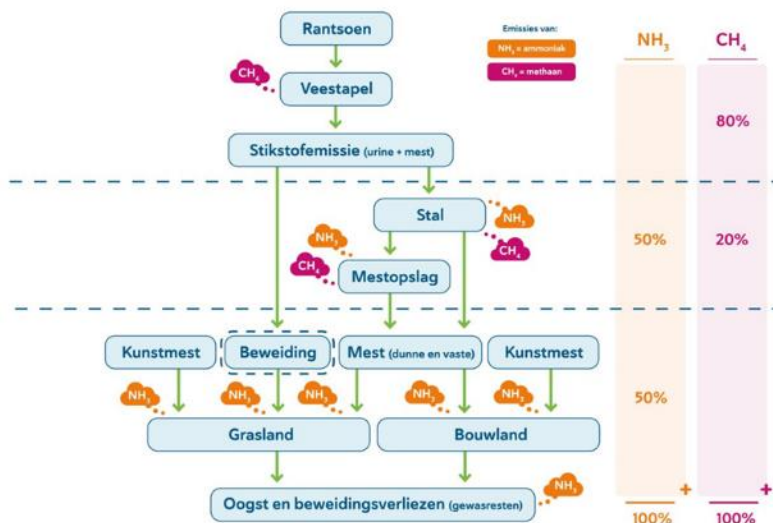
Vanuit Provincie Groningen heeft Jon Knoop een presentatie verzorgd over de landbouwopgave vanuit de NPLG. Eerst werd een overzicht gegeven van de samenstelling van de agrarische sector in Westerwolde, zowel op het gebied van bedrijfsactiviteit als leeftijd van de bedrijfsleiders. Het beeld dat ouderen langer het bedrijf kunnen runnen omdat de opvolgers het bedrijf lastig kunnen overnemen werd herkend.

De opgaven emissiereductie voor methaan en ammoniak werd uitgelegd: Methaan is 80% diergebonden, 20% zit in mestopslag. Ammoniak komt voor 50% vanuit de stal en 50% vanuit het mest uitrijden.

Daaruit werd duidelijk dat ammoniak makkelijker te reduceren is a.d.h.v. innovatie en doelsturing. De methaanopgave is het lastigst in Groningen. Dat komt neer op 40% dierreductie, maar ook oplossingen met mestvergisting en bedrijfsmanagement in de vorm van speciale voeradditieven.

Ook kwam het verdienen ter sprake. Er bestaan verschillende routes voor het verbeteren van het verdienen en ook de opgaven in het gebied op te lossen. Er zijn veel open vragen om over na te denken voor de volgende sessies als we naar de toekomst kijken.

Bron van methaan en ammoniak

Landbouwopgave

Opmerking: “Ik ben een rasoptimist. Ik weet niet waar ik moet beginnen. Er zijn zoveel dingen waar wij met elkaar aan moeten werken. Er worden veel dingen bedacht en die komen allemaal bij ons terecht.”

Bijval: “Er worden getallen uit de lucht gegrepen. Er is iemand die een getal bedenkt, maar op basis waarvan? En wat is de referentie waar mee vergeleken word? We willen dingen doen, we gooien er maar geld tegenaan en het helpt geen drol. De natuur doet wat hij wil. Wat is het resultaat? Je wilt ergens naartoe, maar de natuur gaat gewoon zijn gang. De natuur lost ook weer heel veel problemen op. Hier komt alles op het bordje van de boer.”

Jon antwoordt: ik snap goed wat jullie zeggen, maar wij gaan ons wel aan de wetgeving houden, dat zegt Gedeputeerde Henk Emmens ook. Wat vandaag gepresenteerd is, is wetgeving. Het kan best zijn dat wetgeving gaat veranderen, maar we weten alleen wat vandaag is gepresenteerd. Het goede nieuws is dat, als we het slim doen, we dingen kunnen. Daarom zijn deze sessies belangrijk, zodat we de koppelkansen kunnen vinden.

Aanvulling vanuit Martha: De eerste stap is het op waarde kunnen schatten van alles wat we hebben gehoord. Dat is belangrijk voordat wij verder gaan. Dit is een eerste bijeenkomst, meerdere volgen nog om hierover in gesprek te gaan, onder andere de avond op 14 december met Gedeputeerde Henk Emmens.

Landbouwopgave

Verdienmodel

Wat zijn realistische scenario's?

Opmerking: “We zitten nu in het gebied dat op de meest ideale plek van Nederland ligt. We hebben in 3 jaar 20 miljoen mensen erbij gekregen en sluiten de kolencentrales, maar in China worden in een jaar 200 kolencentrales vergund. We zijn als sector altijd ermee bezig met het verbeteren van het bedrijf.”

Aanvulling vanuit Olaf: Er is een landelijke opgave op het gebied van CO₂ equivalenten, wat voor de landbouw neerkomt op methaanreductie. De CO₂ eq. opgave ligt bij iedereen en niet alleen bij landbouw. Groningen is grotendeels een optimale landbouwprovincie, met zowel akkerbouw als veeteelt, het zou dan ook logisch zijn Groningen te ontzien bij de methaanopgave. In veel andere provincies is de integrale opgave fors groter en zal sprake zijn van extensivering van de landbouw. Daarom pleit Groningen ervoor om in deze provincies een groter deel van de methaanopgave te laten landen en de landbouw in Groningen te ontzien. Eerder is dit standpunt door GS Groningen gedeeld met minister Adema. We weten niet wat de komst van een nieuw kabinet gaat betekenen voor de verdeling van de methaanopgave.

Afsluiting

Na de vier presentaties en de daarop volgende vragen was het tijd voor een lunch, om vervolgens de kennissessie kort samen te vatten en af te sluiten met een reeks vragen:

Wie hebben we gemist wij bij deze sessie?

Coöperaties. Rechtstreeks vanuit de RVC en besturen zijn er geen mensen aanwezig.

Het onderwerp en de koppelkans met recreatie.

Dorpsverenigingen. Niemand vanuit de dorpsverenigingen is aanwezig. Een aantal heeft zich aangemeld, maar is er niet.

Over welke onderwerpen moet wat georganiseerd worden?

Sociaal economisch aspect van het platteland en de impact op leefbaarheid.

Wat moeten we verder uitdiepen of is er een idee voor een volgende stap?

Vroeger bestond er iets als consulentschap voor landbouw, daarna DLV. Zij gingen met best practices de boer op. De suggestie wordt gedaan dat op het moment dat je iets effectief wil maken, het in kleine groepen moet gebeuren met een regisseur, om vervolgens in verschillende plaatsen te kijken hoe deze best practices werken. Maak het praktisch.

Het is een gigantisch pakket dat we gehoord hebben. 14 december moeten we dat misschien wat uit elkaar trekken en een tijdspad uiteen zetten. Alles op volgorde van tijd zetten zodat we kunnen zien waar we als eerste mee aan de slag moeten gaan.

Budgetbewaking: vanuit Den Haag wordt budget vrijgemaakt. Uiteindelijk komt er nooit meer dan 30% daarvan op de bedrijven terecht. Ik ben benieuwd wat er nu van de beloofde 24,3 miljard terecht komt. In de praktijk wordt er namelijk weinig geld beschikbaar gesteld om daadwerkelijk te compenseren. We weten nu al dat we per definitie erop achteruit gaan.

Hoe wordt ervoor gezorgd dat de juiste mensen uitgenodigd wordt voor de volgende sessie? De uitnodiging voor 14 december wordt besproken in de volgende bijeenkomst met de voorbereidingsgroep.

Op de hoogte blijven?

De website van provincie Groningen over deelgebied Westerwolde:
[Deelgebied Westerwolde - Provincie Groningen](#)

Aanmelden voor de nieuwsbrief transitie landelijk gebied kan via:
[Nieuwsmail Transitie Landelijk Gebied - Provincie Groningen](#)

 zoek

[Home](#) · [Actueel](#) · [Dossiers](#)

Transitie Landelijk Gebied

Veehouderijen, bouwprojecten, de industrie en activiteiten zoals het aanleggen van wegen. Dat stoot allemaal stikstof uit. Teveel stikstof is schadelijk voor onze gezondheid en natuur. Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wil het rijk verdere schade aan de natuur tegen gaan. Ook voor ons water en het klimaat is dit belangrijk. De Transitie van het Landelijk Gebied (TLG) is de Groningse invulling van het NPLG. In de TLG werken we samen aan een toekomstbestendig Groningen, met perspectief voor de landbouw en een brede welvaart.

LAATSTE NIEUWS

> [Update Transitie Landelijk Gebied](#)

📅 24 november 2023